Czy polskie doświadczenia konstytucyjne – zwłaszcza z okresu dwudziestolecia międzywojennego – zawierają wskazówki, którymi możemy kierować się dziś, poszukując optymalnego modelu ustrojowego? Jeśli tak, to na ile pozostają one aktualne we współczesnych realiach?

To jedno z wielu pytań, na które odpowiedzi poszukiwali uczestnicy II Seminarium Konstytucyjnego, zorganizowanego 3 grudnia 2025 r. w ramach cyklu **„Jakiego państwa potrzebują Polacy”**, prowadzonego przez Instytut Sobieskiego a poświęconemu problematyce optymalnego modelu ustrojowego państwa polskiego w świetle rodzimej tradycji konstytucyjnej oraz doświadczeń historycznych.

Według uczestników, zasadniczym wyzwaniem pozostaje określenie takiego modelu ustrojowego, który – respektując polską, historycznie ukształtowaną, obywatelską relację wobec osób decydujących i reprezentujących Rzeczpospolitą oraz wynikający z niej podział kompetencji między władzą wykonawczą i ustawodawczą – pozwoli na takie rozdzielenie prerogatyw organów państwa, aby przy zachowaniu siły ustrojowej możliwe było sprawne przeprowadzanie niezbędnych reform oraz prowadzenie odważnej, długofalowej polityki państwowej.

Główne pola analizy

Uczestnicy II Seminarium odnieśli się do historycznych dróg uchwalania i nowelizacji polskich konstytucji, ze szczególnym uwzględnieniem Konstytucji marcowej z 1921 r., jej entuzjastycznego przyjęcia społecznego oraz szybko ujawnionych ograniczeń. Analizowano analogie między rozwiązaniami Konstytucji marcowej, konstytucjonalizmem III Republiki Francuskiej a konstrukcją Konstytucji z 1997 r., zwłaszcza w obszarze podziału władz i odpowiedzialności politycznej organów egzekutywy.

Istotnym wątkiem była ocena modelu parlamentarno-gabinetowego z ograniczoną rolą prezydenta jako głowy państwa oraz wynikających z niego źródeł kryzysów politycznych, w tym wewnętrznej polaryzacji życia publicznego. Dyskusja skupiona była nad realnymi możliwościami ewentualnego przejścia do modelu prezydenckiego, wskazując zarówno na potencjalne zalety zwiększonej odpowiedzialności egzekutywy, jak i na ryzyko „prezydenckiego chaosu” związane z cykliczną zmianą i groźbą destabilizacji stabilnego kursu politycznego w przypadku zmiany ośrodka władzy wykonawczej co kilka lat.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

Konstytucja a prawo Unii Europejskiej

Znaczną część seminarium poświęcono relacji Konstytucji RP do prawa Unii Europejskiej jako jednemu z kluczowych wyzwań współczesnego konstytucjonalizmu. Poddano analizie kategorię „tożsamości konstytucyjnej” w świetle art. 4 Traktatu o Unii Europejskiej, rozróżniając pomiędzy obowiązywaniem norm unijnych a ich stosowaniem w krajowym porządku prawnym oraz wskazując na doświadczenia niemieckie w tym zakresie. Omawiano, w jakim zakresie powołanie się na tożsamość konstytucyjną mogłoby służyć ochronie podstawowych założeń ustroju RP, nie prowadząc zarazem do podważania zasady lojalnej współpracy z instytucjami unijnymi.

Spory kompetencyjne i możliwe korekty

Uczestnicy zidentyfikowali szereg problemów wynikających z obecnego tekstu Konstytucji z 1997 r., w tym wpisane w nią pola konfliktu między Prezydentem RP, Radą Ministrów a parlamentem w obszarze kierowania polityką zagraniczną, reprezentacji państwa na zewnątrz oraz odpowiedzialności za najważniejsze rozstrzygnięcia ustrojowe. Dyskutowano o praktycznej nieskuteczności niektórych instytucji odpowiedzialności konstytucyjnej, takich jak Trybunał Stanu czy mechanizmy pociągania do odpowiedzialności najwyższych urzędników oraz o konsekwencjach sporów wokół Krajowej Rady Sądownictwa i Trybunału Konstytucyjnego.

W tym kontekście formułowano postulaty doprecyzowania rozdziału władzy wykonawczej i ustawodawczej, wzmocnienia mechanizmów równowagi i kontroli oraz jasnego zdefiniowania, które organy podejmują decyzje w sprawach fundamentalnych dla bezpieczeństwa państwa i jego pozycji międzynarodowej. Rozważano także, jakie konkretnie problemy ustrojowe powinna rozwiązać ewentualna nowa konstytucja oraz w jaki sposób zapewnić większą przejrzystość procedur w zakresie zawierania umów międzynarodowych i obsady kluczowych urzędów dyplomatycznych.

Cel inicjatywy Instytutu Sobieskiego

Seminaria Konstytucyjne Instytutu Sobieskiego mają charakter ekspercki i gromadzą przedstawicieli nauki prawa konstytucyjnego, prawników, praktyków życia publicznego oraz analityków zajmujących się problematyką ustrojową państwa. Dyskusja była kontynuacją cyklu rozpoczętego w listopadzie 2025 r.,

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].

którego celem jest identyfikacja słabości obowiązującego modelu konstytucyjnego oraz wypracowanie rekomendacji dla ewentualnych zmian ustrojowych.

Materiał pobrany ze strony Instytutu Sobieskiego, sobieski.org.pl[autor].